

TUUSNIEMEN KUNTA

KUNTASTRATEGIA 2022 - 2026

Kunnanhallitus 25.4.2022 § 75

Kunnanvaltuusto 2.5.2022 § 23

Tuusniemen kunnan strategia eli tulevaisuuden suunnitelma vuosille 2022 –2026

Tuusniemen kunnan missio eli tehtävä on luoda elinvoimaa ja hyvinvointia, joilla kunta menestyy kuntamurroksessa. Strategiamme haluaa tarttua tällä strategiakaudella tähän uusilla ja rohkeilla työkaluilla. Rohkeasti ja rakkaudella.

Kunnan nykytila ja toimintaamme vaikuttavat trendit

Kunnan asukasluku on noin 2 500 ja kunnan pinta-ala on 699,43 km². Vapaa-ajan asuntoja Tuusniemellä on noin 1 350. Tuusniemi sijaitsee Pohjois-Savon maakuntajärven, Juojärven rannalla. Järvellä on monellakin tapaa, kuten matkailun, virkistysmahdollisuuksien ja asumisen näkökulmista suuri merkitys Tuusniemen kunnalle. Liikenteellisesti Tuusniemen keskustaajama sijaitsee valtatie 9:n varrella, joka on osa Sinistä tietä. Sininen tie on kansainvälinen matkailutie Norjasta Ruotsin ja Suomen kautta Venäjälle. Tuusniemen kunnassa on keskustaajaman lisäksi useita elinvoimaisia kyliä, joiden elinvoimasta huolehtiminen koetaan tärkeäksi.

Tuusniemen kunta on mukana Kuopion seudun MAL-sopimuksessa. Kyseinen maankäytön, liikenteen ja asumisen kehittämistä koskeva sopimus on solmittu Suomen valtion ja Kuopion alueen kuntien kesken. Tuusniemen kunnallisveroprosentti on strategiakauden alkaessa 22, mikä oli vuonna 2021 noin kaksi prosenttiyksikköä yli maan keskiarvon. Suuri osa väestöstä on yli 65 vuotiaita (36,6 %), 15-64 vuotiaita on 53,3 % sekä 0-14 vuotiaita 10,0 %. Tilasto on vuodelta 2020. Asukasluvun trendi on ollut pitkään laskeva, kuten myös monilla vastaavilla pienemmillä alueilla. Tuusniemen asukasluvun laskuun ei ole syytä niinkään muuttotappio, vaan kunnan korkeasta ikärakenteesta johtuva suuri luonnollinen poistuma.

Suomalaisen yhteiskunnan ja taloustilanteen kehitykseen vaikuttaa useita muutosvoimia. Muutosvauhti on erittäin nopea sisältäen sekä uhkia että mahdollisuuksia. Tilaisuuksiin on osattava tarttua Tuusniemelläkin. Tunnettavuuden lisääminen on edellytys vetovoimatekijöiden synnyttämiseksi, niin kuntaan muuttamista, kuin yrityksen perustamista ajatellen.

Maailmantalous on pitkän koronapandemiajakson ja Ukrainan sodan ja siihen liittyvien pakotteiden vuoksi häiriintynyt esimerkiksi komponenttien saatavuuden ja logististen ongelmien vuoksi ja näillä seikoilla on negatiivisia vaikutuksia Suomen julkiseen talouteen. Suomen bruttokansantuotteen kehitys on polkenut paikallaan ennätyspitkän jakson ja samaan aikaan suuret ikäluokat ovat siirtymässä eläkkeelle. Väestö ikääntyy Suomessa ja osaava työikäinen väestö vähenee ja työvoiman saatavuus vaikeutuu. Kasvavilla ja kansainvälistyvillä yrityksillä on rekrytointiongelmia. Kiristyvä kilpailu osaajista ja vetovoimaisuus nousevat esiin kaikkialla.

Nuoriso hakeutuu alueille, jotka tarjoavat hyvät opiskelu- ja työllistymismahdollisuudet. Kaupunkimainen elämäntapa yleistyy, mutta maaseutumainen asuminen on selvästi lisännyt kiinnostusta asuinympäristönä viime vuosina. Vastavoimana hyvinvoinnin korostamisen ja kiireisen elämän rinnalle on noussut rauhallisen elämän tavoittelu ja luonnon, elämysten, rauhan ja kiireettömyyden arvostus on lisääntynyt. Työelämän tahti on kiihtyvää, mutta toisaalta työhyvinvoinnin arvostus on korkealla.

Tuusniemen taloustilanne kokonaisuutena on kuntastrategian alkuvaiheessa välttävä. Taseen osalta tilanne on vielä tyydyttävä. Kunnan käyttötalous on alijäämäinen ja talouteen liittyy lähivuosina epävarmuutta muun muassa tulopohjan osalta. Kunnan käyttötalouden menokehitystä on saatu hillittyä talouden tasapainottamistoimin. Toisaalta sosiaali- ja terveyspalvelujen menokehitys on ollut selvästi muualta kunnan taloudesta saatuja säästöjä suurempaa. Korjausvelan näkökulmasta tarkasteltuna kunnan tilanne on parempi moniin muihin kuntiin verrattuna. Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa vuoden 2023 alusta kuntien rahavirta heikkenee selvästi, millä on negatiivista vaikutusta sekä investointikykyyn että lainanhoitokykyyn. Vaikka sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle, jää kuntien vastuulle monia näihin palveluihin liittyviä yhdyspintoja. Lisäksi vuonna 2024 kuntien vastuulle siirtyvät TE-palvelut tuovat kunnille lisää palvelujen järjestämisvelvoitteita.

Yrityksiä Tuusniemellä on strategiakauden alkaessa noin 160. Lisäksi päätoimisia maa- ja metsätalouden harjoittajia on noin 100. Elinkeinoelämän aktivoituminen on avaintekijä kunnan menestymisen ja elinvoimaisuuden kannalta.

Mittavia kuntien ja kaupunkien rakenteellisia uudistuksia on suunnitteilla ja tekeillä vaikuttaen merkittävästi toimintaan ja tulevaisuuden suunnitelmiin. Kuntien roolia tarkastellaan kriittisesti ja on todennäköistä, että kuntien rooli muuttuu ja muokkautuu tulevaisuudessa vielä hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymisen jälkeisinäkin vuosina.

Digitaalisuus ja palveluiden sähköistyminen muuttavat tavan tehdä työtä ja luovat mahdollisuuksia tehostaa toimintaa. Työn luonne muuttuu ja etätöiden arvostus ja työn tekemisen paikat valitaan vapaammin. Tällä on todettu olevan vaikutuksia myös henkilöstön hyvinvointiin ja samalla saadaan säästöjä toimitilakustannuksissa. Tämä on mahdollisuus erityisesti pienille ja kasvukeskuksien ulkopuolella sijaitseville paikkakunnille.

Ilmastonmuutos sekä energian hinnan nousu vaikuttavat ja vastuullinen toiminta, vihreät arvot, kiertotalous ja energiatehokkuus ovat tärkeitä arvoja, joita kansalaiset edellyttävät yksityisiltä yrityksiltä ja julkisilta toimijoilta.

Myös johtaminen ja tapa tehdä kuntatyötä on murroksessa. Ylhäältä alas suunnattu ohjaus korvautuu ainakin entistä laajemmalla osallistamisella ja kuntalaisten osallistumisella kunnan päätöksentekoon.

Kuntastrategian lähtökohdat

Kuntalain 37 §:n mukaan kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) Kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;
- 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
- 3) kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) omistajapolitiikka;
- 5) henkilöstöpolitiikka;
- 6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet;
- 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen

Lain mukaan kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Tuusniemen valtuuston laatima kuntastrategia on kunnan ylimmällä päättävällä tasolla hyväksytty asiakirja, jossa määritellään kunnan toimintaa ja taloutta vuosille 2022 - 2026. Lähtökohdaksi on asetettu palvelutuotannon tehostaminen sekä elinkeinoihin panostaminen. Kuntastrategia sisältää linjauksia, jotka ohjaavat kunnan luottamushenkilöiden sekä henkilöstön toimintaa.

Viime vuosien tilinpäätöksistä laskettujen keskeisten tunnuslukujen mukaan Tuusniemen kunnan talous on heikkenevä ainakin vuoden 2022 loppuun saakka. Tähän merkittävänä syynä on kuntien valtionosuuksien sote-kustannusten kasvua maltillisempi kasvu. Aiempien vuosien ylijäämät antavat kuitenkin vielä hieman aikaa reagoida taloustilanteeseen. Alustavat laskelmat ennakoivat kuitenkin kunnan talouden lievää oikenemistä vuoden 2023 alusta lukien. Kuntastrategiassa kiinnitetään myös erityistä huomiota kuntatalouden tasapainoon strategiakaudella.

Strategian käytännön toteuttamisen päävastuu on kunnanhallituksella, lautakunnilla sekä kunnan johtoryhmällä. Strategian johdonmukainen toteuttaminen vaatii luottamusjohdon sekä virkamiesjohdon selkeää työnjakoa ja sitoutumista omien tehtävien hoitamiseen. Kuntastrategia on yhteinen näkemys siitä mihin suuntaan Tuusniemen kunta on menossa.

Kunnassa on positiivinen ja tulevaisuuteen suuntaava ilmapiiri, jota ovat lisänneet mm. panostukset elinkeinoelämän kehittämiseen. Kunnan henkilöstö on osaavaa ja toimintaympäristön muutoksiin kykenevää. Henkilöstön ikärakenne ja eläköityminen tarjoavat palvelurakenteiden kehittämisessä sekä mahdollisuuksia että haasteita. Kunnan toimielimissä vallitseva myönteinen ja yhtenäinen ilmapiiri mahdollistaa toimivan päätöksentekojärjestelmän sekä päätöksien johdonmukaisen toteuttamisen.

Strategiakaudella jatketaan avoimuuden linjalla niin asioiden valmistelussa kuin varsinaisessa päätöksenteossakin. Reilu keskustelukulttuuri ja kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen linjaavat toimintaa. Strategiakaudella kiinnitetään edelleen huomiota kunnan positiiviseen viestintään kunnan organisaation kaikilla tasoilla.

VISIONME

Tulevaisuuden visiona Tuusniemi haluaa olla vahvasti tavoitteellinen suunnannäyttjä ja näyttää esimerkkiä rohkeasta uudistumiskyvystä. Näin Tuusniemi voi menestyä kuntamurroksessa uudistuen. ”Hinkua on ja tunkua tulee” kuvastaa sekä asennettamme viedä asioita eteenpäin kuten myös kasvun tavoitetta. Tässä strategiassa rohkeus ja rakkaus ovat yhtä aikaa sekä arvoja strategiassa että brändiviesti. Ne ovat sekä asennetta että selkeitä konkreettisia tehtäviä asioita.

ROHKEUS vahvistaa elinvoimaa

Rohkeus on uskallusta asettaa tavoitteet korkealle ja tähdätä isoja asioita. Rohkeus on uskallusta tehdä asioita uudella tavalla.

Toiminnan painopisteet

Uudet tavat toimia

Rohkeus tarkoittaa uusiutumista. Tarvitsemme rohkeutta ja ennakkoluulottomuutta uusien toimintamallien toteuttamiseen. Tällä strategiakaudella osallistamme kuntalaisia ja sidosryhmiä toimimaan rohkeasti Tuusniemen uusiutumiseksi. Rohkeus näkyy eteenpäin katsomisena.

- Kannustamme kuntalaisia ennakkoluulottomaan aloitteellisuuteen.
- Vahvistamme uusien asioiden ja toimintatapojen testaamista. Vahvistamme tapoja viedä uusiakin asioita rohkeasti käytäntöön.
- Vahvistamme kaikilla tasoilla avointa keskustelukulttuuria
- Lisäämme yhteistyötä naapurikuntien ja kolmannen sektorin kanssa

Rohkea viestintä

Viestinnällä on tärkeä rooli vetovoimaisen Tuusniemen rakentamisessa. Viestimme vahvasti Tuusniemestä. Arvomme ovat mieleenpainuvia ja rohkeitakin. Niiden kautta voimme levittää viestiä kuntamme erinomaisuudesta. Panostamme viestinnän avulla siihen, että Tuusniemen alueen menestystarinat pääsevät päivänvaloon ja vahvistavat vetovoimaa. Riittävän ja ajantasaisen viestinnän edellytyksenä on ajantasainen ja selkeä viestintäohje, mistä ilmenee kunnan toimintaan liittyvät viestintävastuut. Viestinnän kaikilla toimilla tähtäämme kiinnostuksen kasvattamista Tuusniemeä kohtaan matkailun, asumisen ja yrittämisen paikkakuntana.

- Jalkautamme strategian työntekijöille ja kuntalaisille selkeästi ja mahdollisimman mieleenpainuvasti.
- Hyödynnämme viestinnässä myös rohkeutta ja rakkautta. Huolehdimme, että visuaalisen ilmeemme mukautuu strategiaan arvoihimme.
- Positiiviset uutiset osana arkeamme.
- Tiedottamisemme on vahvaa ja hyödynnämme tiedottamisen työkaluja monipuolisesti.
- Käytämme kunnassa myös sosiaalisen median kanavia aktiivisesti. Tavoitteenamme on saada paljon viestinviejiä jakamaan eteenpäin positiivista viestiä kotikunnastaan. Tapahtumista viestitämme aktiivisesti.
- Tarinamarkkinointi: Hyvistä ja toimivista palveluista kertyy onnistumistarinoita, joita voimme jakaa muille ja kasvattaa mainetta. Hyödynnämme myös onnistumistarinoita viestinnässä.
- Markkinointiesitteessä yhdistämme sekä matkailu-, tapahtuma- ja asukasnäkökulmat että yrittäjyyden.

Elinkeinoelämän aktiivisuus ja yrittäminen

Pelkällä viestinnällä emme menesty, vaan aktiivinen ”myynti” yrityksille tuo paikkakunnalle tulosta. Haemme rohkeasti ja aktiivisesti uusia yrittäjiä Tuusniemelle. Vahvistamme myös kunnassa jo toimivien yritysten toimintaedellytyksiä. Houkuttelemme systemaattisin ja aktiivisin myyntitoimin potentiaalisia yrittäjiä paikkakunnalle. Tuemme kunnan roolissa yrittäjien onnistumista ja viemme viestiä maailmalle.

Panostamme siihen, että kunnan palveluiden rivakkuus ja toimivuus tukevat paikkakunnan yrittäjiä ja myös nopeuttaen tällä tavalla uusien yrittäjien tuloa paikkakunnalle. Kaavoitus- ja lupatoimintamme toimii hyvin. Kaavoituksemme on joustavaa ja ajantasaista, jotta kunnassa on investoijille tonttitarjontaa.

Tavoitteenamme on tiivis yhteistyö eri sidosryhmien, kumppaneiden ja yritysten kanssa ja etsimme yhdessä keinoja yritysten kannattavaan kasvuun, vauhdittaen näin yritysten liiketoiminnan suotuisaa kehittymistä. Tarkoituksenamme on erottua yritysmayönteisellä toimintaympäristöllämme. Tuusniemellä palvelumme on ripeää, teemme päätöksiä ripeästi, palvelumme on ystävällistä ja haemme aktiivisesti ratkaisuja asiakkaiden palvelutarpeeseen. Kunnassa otamme päätösten valmistelussa ja päätöksenteossa huomioon yritysvaikutusten näkökulman.

Maanhankinta ja kaavoitus: Kunta varmistaa etupainotteisesti, että yrityksille on tarjolla riittävä määrä valmiiksi kaavoitettua tonttimaata yritystoimintaan. Kunnan maanhankintaa pyrimme ensisijaisesti kohdistamaan alueille, joissa on jo aikaisemmin teollisuutta ja yrityksiä. Näin pystymme varmistamaan, että kykenemme palvelemaan yrityksiä viivytyksittä eri tilanteissa.

Rohkea palvelujen kehittäminen

Uudistamme tarvittavilta osin rohkeasti palveluamme ja hyödynnämme palvelumuotoiluin keinoja kuntalaisten palvelujen kehittämiseksi. Palvelutuotannon organisoinnissa otamme huomioon kylien, kolmannen sektorin ja järjestöjen näkemykset. Varmistamme palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden kaikille kuntalaisille. Vahvistamme digitalisointia kunnan palveluissa. Fyysisten palvelupisteissä tarjottavien palvelujen tarve vähenee pitkällä aikavälillä erilaisten liikkuvien ja sähköisten palvelujen myötä. Tuusniemen kunta ottaa ennakkoluulottomasti käyttöön uusia palvelumuotoja hyödyntämällä nykYTEKNOLOGIAA.

Viihtyisä asuin- ja elinympäristö sekä vetovoimainen tontti- ja asuntopolitiikka

Kunnan vahvuutena on kaunis luonto ja runsaat vesistöt, joiden rannoilla on tilaa myös rakentaa ja asua viihtyisästi lähellä luontoa, mutta kuitenkin kohtuullisella etäisyydellä palveluista. Kunta sovittaa yhteen ympäristön monimuotoisen käytön, ottaen huomioon alueen asukkaiden asumisviihtyvyyden ja elinkeinotoiminnan kehittämisen. Lisäksi kaavoituksessa ja luparatkaisuisa kunnioitamme ympäristön hyvinvointia ja varmistamme rakennetun ympäristön siisteyden ja viihtyisyyden. Koulutuksen, kulttuurin ja muut vapaa-ajan palvelut ovat keskeinen tekijä kuntalaisten hyvinvoinnissa. Kunnassa on hyvät harrastusmahdollisuudet ja luonto on lähellä. Alueelta löytyy loistavia mahdollisuuksia liikuntaan, ulkoiluun, retkeilyyn ja kulttuurin harrastamiseen. Edistämme aktiivisesti kunnan vetovoimaisuutta ja markkinointia. Tiedotamme aktiivisesti kunnan järjestämistä tapahtumista ja tilaisuuksista. Kunnassa on monipuolinen tarjonta erityyppisiä asumisvaihtoehtoja. Kunnalla on myös tarjolla riittävä ja monipuolinen tonttivalikoima. Nämä molemmat asiat ovat perusedellytyksiä kunnan vetovoimalle asumisen ja asuinkunta-ajattelun näkökulmasta tarkasteltuna.

RAKKAUS vahvistaa hyvinvointia

Rakkaus tarkoittaa toisista välittämistä ja huolehtimista. Tuusniemellä pidämme huolen kuntalaisista ja ajamme heidän etujaan. Vierailijat ja paikkakunnalle muuttavat otamme lämmöllä vastaan. Rakkaus on myös palvelua kaikissa rooleissa niin kunnan organisaatiossa kuin kuntalaisten kesken.

- Kuntaorganisaatiossa palvelevan asenteen vahvistaminen tehdään esimiesten kautta. Pohdimme kussakin toiminnossa, miten voimme toimia välittävämmin, palvelevammin, ennakoivammin ja hyvinvointia lisäävämmiin. Kuntalaisten keskuudessa kyse on välittämisen kulttuurin vahvistamisesta. Kuntalaiset osallistuvat välittämisen kulttuurin vahvistamiseen ja tarinallistamiseen.

- *Rakkaus on myös innostusta työhön ja tekemiseen.* Vahvistamme työn iloa, positiivisia kokemuksia, innostumisia ja onnistumisia sekä kiireetöntä elämänasennetta. Huolehdimme, että kunnan työntekijät jaksavat työssään. Tämä näkyy mm. poissaolojen pienentymisenä sekä työkyvyttömyyseläkkeen hakijoiden ja saajien määrässä.
- *Yhdessä tekeminen ja yhteisöllisyys:* Vaalimme yhteistyötä tiimeissä, toimialojen välillä, naapureiden kesken, asiakkaan suuntaan, kuin myös naapurikuntien kanssa. Edistämme toimialojen välistä yhteistyötä. Kunta panostaa yhteisöllisyyden kasvuun ja toisten asukkaiden huomioimisen ja kunnioittamisen lisäämiseen.
- *Työllisyys* on tärkeä hyvinvoinnin tavoite, josta haluamme välittää. Kunnan korkea, lähes 14 %:n työttömyysaste tulee saada selkeään pitkäaikaiseen laskutrendiin ja vähintään maakunnan keskiarvoon. Nuorten tulevaisuuden eteen tehtävä työ on parasta mahdollista panostusta tulevaisuuteen, josta hyötyy koko yhteiskunta. Nuorille järjestämme kesätyö-, harjoittelu- ja koulutuspaikkoja. Oppisopimuskoulutusta ja tarvittaessa työpajatoimintaa toteutetaan yhteistyössä kunnan, oppilaitosten, yritysten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.
- *Hyvinvointi ja terveys:* Tuusniemellä kaikenikäisillä kuntalaisilla on mahdollisuus hyvään elämään turvallisessa ja luonnonmukaisessa ympäristössä laadukkaiden palveluiden äärellä. Asukkaiden omaehtoisen terveyden edistämisen vahvistaminen on tärkeää. Toimintaa tuemme mahdollistamalla asukkaille monipuoliset liikunta- ja kokoontumispaikat, sekä tähän toimintaan järjestetään tarvittava ohjaus taloudellisten resurssien rajoissa.
- *Ennakointi:* Yhteistyössä sidosryhmien kanssa rakennamme malleja, miten voimme ennakoivammin tarttua kunnassa oleviin haasteisiin kunnan ja eri toimijoiden yhteistyön kautta. Ennakoitavuus kuuluu myös kuntalaiselle. Tärkeä teema on kuntalaisten palvelutarpeen huomaaminen ajoissa. Kunnan järjestämät ja tuottamat palvelut ovat ennaltaehkäiseviä ja asukkaiden arjen toimintoja tukevia. Tuusniemellä lisätään kykyä, uskallusta, halua, sekä käytäntöjä puuttua varhain ongelmakohtiin sekä ennaltaehkäistä niiden syntyä. Merkittävä, koko kunnan toimintaa poikkileikkaavana asiana on ennakoinninkin näkökulmasta tarkasteltuna sote- ja maakuntauudistukseen valmistautuminen vuoden 2022 aikana.

OSALLISTAVA STRATEGIATYÖ

Henkilöstöpolitiikka: Kunta toteuttaa osallistavaa ja motivoivaa pitkäjänteistä henkilöstöpolitiikkaa, jolla varmistetaan toimintaan sitoutunut ja pätevä henkilöstö. Henkilöstöpolitiikassa otetaan huomioon toimintaympäristön muutokset optimoimalla kunnan henkilöstöresursseja vastaamaan kulloistakin tarvetta. Henkilöstön työpanoksen joustavaa liikkuvuutta ja sisäisiä siirtoja toteutetaan tarpeen mukaan.

Vuosittain laadittavan henkilöstökertomuksen sekä säännöllisesti toteutettavien henkilöstökyselyiden avulla seuraamme henkilöstöön liittyvien keskeisten avainlukujen toteutumista ja kehittymistä. Tuusniemen kunta panostaa henkilöstön kehittymiseen ja henkilöstön hyvien työskentelyedellytysten turvaamiseen. Henkilöstön otamme mukaan vahvasti strategian toteuttamiseen. Tavoitteenamme on edistää henkilöstön aloitteellisuutta ja osallistamista.

Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Tuusniemellä panostamme aktivoivaan ja osallistavaan toimintaan myös kuntalaisten keskuudessa ja tarjoamme kuntalaisille riittävästi vaikuttamiskanavia. Tuusniemellä toteutamme osallistavia tilaisuuksia

kunnan päätöksentekoon tulevista, kuntalaisiin laajasti vaikuttavista asioista. Kuuntelemme kuntalaisia aktiivisesti ja pyydämme asiakaskohtaamisissa palautetta toiminnastamme, sekä kehittämisaikajatuksia. Päätöksentekomme on nopeaa, harkitsevaa ja otamme huomioon kuntalaisilta tulevan palautteen. Lisäksi kysymme asukkaiden mielipiteitä erilaisilla asukaskyselyillä.

Strategian laatiminen, läpivienti ja seuranta

Strategiatyötä kunnassa olemme tehneet yhteistyössä kuntalaisten, sidosryhmien, henkilöstön, kunnanhallituksen ja valtuuston kanssa. Kyselyjen avulla olemme saaneet tietoa ja ideoita asukkailta. Strategiatyössä esiin nousseet näkökulmat ja painotukset muodostavat rungon ja punaisen langan kunnan strategialle.

Strategia ohjaa käytännön toimintaa laajalla rintamalla kuntaorganisaation kaikkien toimijoiden arjessa. Tavoitteenamme on, että saamme strategian vaikuttavuuden mahdollisimman suureksi ja että strategian toteuttamisen tulokset näkyvät kunnan toiminnassa sekä kuntalaisten arjessa. Strategia ja siihen kirjatut muutokset toteutuvat vain kaikkien toimiessa niiden mukaisesti. Strategian läpivienti toteutetaan suunnitelmallisesti. Strategian toteutuminen edellyttää, että koko kunnan henkilöstö tuntee strategian. Strategian teemme tunnetuksi henkilökunnalle järjestettävissä tilaisuuksissa, joissa osallistujille annetaan mahdollisuus itse miettiä ja oivaltaa, mitä strategiaan kirjatut asiat tarkoittavat heidän omassa työssään. Tilaisuuksissa kannustamme henkilökuntaa aloitteelliseen toimintatapaan ja kehittävään työskentelyotteeseen. Kuntastrategian toteuttamisesta viestitämme riittävästi ja viemme sitä systemaattisesti käytäntöön. Strategian käytäntöön vientiä autamme tarvittavin päivittäistä johtamista tukevin keinoin.

Strategian läpivientiä teemme järjestelmällisesti ja seuraamme sen edistymistä. Kunnan viranhaltijajohto ja kunnanhallitus seuraavat etenemistä ja tukevat tarvittavia muutoksia. Keskeinen seurantakohte on kokonaisuus: Tunneimme strategian tärkeimmät painopisteet, viemmekö niitä systemaattisesti eteenpäin ja näkykö keskeisillä muutosalueilla tästä tuloksia? Strategian tärkeimmät painopisteet antavat suuntaviivat päätöksentekoon. Strategian keskeisten osa-alueiden tulee näkyä valtuuston asettamien toiminnallisten tavoitteiden mittaristossa. Strategian toteuttamisessa painotamme niitä asioita, joilla vahvistamme ja tarvittaessa muutamme toimintakulttuuria. Strategiakaudenkin aikana otamme rohkeasti uusia hyviksi todettuja toimintamalleja käyttöömme.

MISSÄ MUUTOS NÄKYÄ – mittarit

ROHKEUS VAIKUTTAA ELINVOIMAAN

- Kunnassa on positiivinen ja yritysmuonteinen ilmapiiri, mittarina menestyminen Maakunnan yritysmuonteisin kunta -kilpailussa
- Kuntaan syntyä vuosittain muuttovoittoa, mittarina tilastokeskuksen väestötietoraportin nettomuuttovoittoluvut
- Kunnan tonttivarannosta myydään vuosittain vähintään yksi omakotitalotontti ja valtuustokauden aikana vähintään kaksi yritystonttia, mittarina tehtyjen tonttikauppojen määrä
- Kunnan talousluvut ovat positiiviset ja kunnallisveroprosentti on muihin lähialueen kuntiin nähden verrattuna kilpailukykyinen, mittarina kunnan tilinpäätökset

- Kunnassa on kilpailukykyistä ja riittävää valokuituinfrastruktuuria tarjolla kuntalaisten ja yritysten tarpeisiin. Mittarina kuntaan strategiakauden aikana tehty tarvekartoitus ja valokuituinvestointien jatkaminen sen pohjalta

RAKKAUS VAIKUTTAA HYVINVOINTIIN

- Työttömyysaste kunnassa alenee nykyisestä lähes 14 %:sta vähintään kulloiseenkin maakunnalliseen keskiarvoon, mittarina työttömyystilasto.
- Huoltosuhde pienenee ja kunnassa on aikaisempaa enemmän lapsiperheitä, mittarina viralliset tilastot
- Työntekijöiden tyytyväisyys ja innostus ovat hyvällä tasolla. Kunnan henkilöstön työhyvinvointi paranee, mittarina henkilöstökyselyn tulokset
- Tyytyväiset kuntalaiset, yrittäjät ja kesäasukkaat, mittarina kuntalaiskyselyjen tulokset.

TOIMINTATAVAT

Kunnan tehtäviä koskevassa laissa säädettyt palvelutavoitteet

Tuusniemen kunnan palvelut tuotamme laadukkaasti vähintäänkin lakien edellyttämällä tavalla. Taloudellisen tilanteen kohentuessa voimme nostaa tarpeen mukaan palvelujen laatutasoa kokonaistaloudellisuus huomioiden. Osallistamme kunnan työntekijät oman työn ja prosessien kehittämiseen taloudellisen tuloksen, asiakastytyytyväisyyden ja henkilöstön oman työhyvinvoinnin parantamiseksi.

Poikkihallinnollinen toimintatapa ja yhteistyö

Pienen kunnan optimaalinen resurssien käyttö edellyttää laajaa poikkihallinnollista yhteistyötä koko kunnan organisaatiossa. Käytännössä tämä tarkoittaa eri hallintokuntien tiivistä ja vuorovaikutteita yhteistyötä, jonka tavoitteena ja tarkastelunäkökulmana on yksittäisen toimialan edun sijaan koko kunnan etu. Kunta jatkaa ja myös edelleen kehittää jo varsin laajaa yhteistyötään kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tämän toiminannan lähtökohtana on siitä saatava lisäarvo kuntalaisille. Myös lähiruuan suosimista edistetään kaikissa toiminnoissa.

Hyvinvoinnin edistäminen

Tuusniemen kunnassa hyvinvoinnin edistäminen on sitä, että kuntapalvelut tukevat kuntalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tähän tavoitteeseen päästään tarjoamalla toimiva ja turvallinen asuin- ja elinympäristö sekä riittävät puitteet kuntalaisten vapaa-ajan aktiviteetteihin. Hyvinvoinnin edistäminen on omalta osaltaan jokaisen kunnan työntekijän vastuulla. Työhyvinvoinnilla edistetään työikäisten terveyttä ja turvallisuutta. Päihteettömyyttä edistetään savuttomilla työyhteisöillä, tupakoinnin korvaushoidosta tiedottamisella ja asian puheeksi ottamisella mm. kotikäynneillä. Myös koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisytyöillä sekä talviliukkauden torjunnalla ja valaistuksella voidaan vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntoutuksen kustannuksia. Sähköistä asiointia on tuettava ja varmistettava hyvinvoinnin edistämiseen liittyvän tiedottamisen sekä neuvontapalveluja riittävydestä.

Kokonaisvaltainen hyvinvointi koostuu terveyteen vaikuttavista tekijöistä kuten ilman puhtaudesta ja veden laadusta sekä yhdyskuntarakenteen tasapainoisuudesta, turvallisuudesta, viihtyvyydestä ja sosiaalisista kontakteista. Huomiota tulee kiinnittää myös esteettömyyteen, joka tukee itsenäistä elämää ja osallisuutta yhteiskunnassa.

Toimialakohtaiset strategiset tarkentavat toimintalinjaukset

Teknisen toimen vastuulla oleva siisti ja hoidettu ympäristö, sekä liikuntapaikat motivoivat liikkumaan. Mahdollisiin sisäilmaongelmiin ja rakenteellisiin kunnostustarpeisiin puututaan välittömästi. Kiinteistöjen ja kunnallistekniikan kuntoa seurataan säännöllisesti tarkoituksenmukaisessa laajuudessa tehtävin kuntokartoituksin. Tekniset palvelut tuotamme tällä hetkellä osittain omana palvelutuotantona ja osittain ostopalveluina. Tulevaisuudessakin nämä palvelut tuotamme kokonaisuutena tarkastellen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Sosiaalitoimen osalta tärkeää on omaishoidon ja kotipalvelujen tukeminen sekä mielenterveytyksen kehittäminen. Yhteistyötä tiivistetään kotipalvelun ja kotisairaanhoidon välillä. Lapsiperhepalveluissa kiinnitetään erityistä huomiota ennaltaehkäisevään toimintatapaan ja varhaisen vaiheen tukitoimenpiteiden kehittämiseen. Yhteistyötä kehitetään edelleen kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tuusniemen perusterveydenhuollon palvelut tuottaa Kuopion kaupunki vastuukuntamallilla. Kunnan sosiaalipalvelut tuotamme pääosin omana tuotantona.

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut siirtyvät 1.1.2023 alkaen Pohjois-Savon hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Kunnan tahtotilana on sote-palvelujen säilyminen mahdollisimman paljon lähipalveluina.

Sivistystoimessa kannustetaan aktiiviseen liikuntaan niin kouluaikoina kuin vapaa-aikanakin. Korostetaan vanhempien ja nuorten kanssa toimivien aikuisten vastuuta nuorten päihitteettömyyden ja liikuntamahdollisuuksien tukemisessa.

Vapaa-aikapalvelujen osalta liikuntapaikkoja kehitetään pitkäjänteisesti ja mahdollisten uusien liikuntapaikkojen sijainnissa otetaan huomioon myös koululaiset käyttäjäryhmänä. Kansalaisopistotoiminnan liikunnallista kurssitarjontaa monipuolistetaan ja kolmannen sektorin toimijoita aktivoidaan tekemään laajempaa yhteistyötä kuntalaisten osallisuuden kehittämisessä. Tuusniemellä on laadukkaat kirjasto-, liikunta- ja nuorisotilat. Satsaamme harrastusmahdollisuuksiin. Kunnassa on toimiva liikuntasali ja urheilukenttä on hyvätasoinen. Alueella on muun muassa melonta-, ja luontoreittejä sekä marjastus-, sienestys-, kalastus- ja metsästysmahdollisuuksia.

Päivähoitoa tarjotaan kunnassa tulevaisuudessa myös päiväkodissa. Tähän tarvittavien valmistelutoimien toteuttamista jatkamme aktiivisesti. Varhaiskasvatustalot tuotetaan pääosin kunnan omana toimintana. Yhtenäiskoulussa järjestämme perusopetusta 0-9 luokkien oppilaille sekä lukiolaisille yli kuntarajojen. Lukion toimintaedellytyksiä ja pitkäjänteistä kehittämistä tuetaan. Kunta tuottaa myös esiopetuspalvelut. Koulumatkojen turvallisuutta parannetaan yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa.

Omistajapolitiikka

Kunnan omistamat talousmetsät pidämme lähtökohtaisesti kunnan omistuksessa. Kunta on valmis luopumaan maa-alueista, joilla ole taloudellisen metsähoidon tai muiden syiden vuoksi tarpeellista omistaa.

Edunvalvonta

Kunnan edunvalvonnan painopisteenä strategiakaudella on kunnan alueella oleva tiestön kuntoon saattaminen, etenkin valtatie 9:n osalta, mutta alemman asteista maantieverkkoa unohtamatta. Toisena edunvalvonnan painopisteenä on monipuolisten sote-palvelujen saatavuus kuntalaisille jatkossakin. Kolmantena edunvalvonnan painopistealueena on maakuntahallinto ja etenkin sen yhdyspinnat kunnan kanssa.

Kuntatalouden tasapaino

Tavoitteena on tasapainossa oleva kuntatalous, joka vaatii jatkossakin toiminnallisia ja taloudellisia muutoksia. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimintakulujen leikkauksia ja toimintatulojen kasvattamista. Toimialoilla on jatkossa yhä suurempi vastuu toimialakohtaisen talousarvion pitävyydestä ja mahdolliset muutokset tulee ensisijaisesti kattaa toimialan sisältä ja vasta toissijaisesti hakea lisää määrärahaa valtuustolta talousarviomuutoksena. Kuntatalouden tasapainotavoite koskee koko kuntakonsernia eli myös kunnan määräysvallassa olevia tytäryhteisöjä.

Verotulojen kasvaminen hyvinvointialueiden aloittamisen yhteydessä tapahtuvan leikkauksen lähtötasosta edellyttää myönteistä työllisyyskehitystä sekä väestömäärän muuttovoittoa ja väestörakenteen nuorentumista. Valtionosuudet tulevat laskemaan hyvinvointialueiden aloittamisen yhteydessä murto-osaa edeltävästä tilanteesta, johon tulee varautua mm. käyttötalousmenojen hallinnalla. Investoinnit aiheuttavat myös lainakannan maltillisen kasvamisen, joka käännetään laskuun strategiakauden aikana käyttötalousmenojen tasapainottamisella. Investoinnit pidetään maltillisina ja ennakoidaan riittävällä pitkän tähtäimen suunnittelulla kunnan kiinteistökannan peruskorjaustarpeet. Talouden sallimissa rajoissa varaudutaan myös kulloinkin tarpeellisiin elinkeinopoliittisiin investointeihin.

Kunnan tuloveroprosentti vuonna 2022 on 22,0 %. Tuloveroprosentin vuosittainen nostaminen jäädytetään, mikäli käyttötalousmenot saadaan hallintaan ja tulot kattamaan menot. Myös kiinteistöveroprosenttien jatkuvaa nostamista tulee jatkossakin välttää. Taksojen ja maksujen korottamista tulee jatkaa niin, että taksat ja maksut kattavat pääosin niiden kohteena olevista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset tai kustannuksille yleisesti hyväksytyt omavastuuosuudet. Taksoissa on luonnollista pyrkiä noudattamaan ympäristökuntien vastaavia tasoja keskimäärin.

TUUSNIEMELLÄ ____ . ____ . 2022

Timo Kiviluoma
Kunnanjohtaja

Sirpa Hartojoki
Hallintojohtaja

Jarkko Toivanen
Valtuuston puheenjohtaja

Pekka Martikainen
Valtuuston 1. varapuheenjohtaja

Martti Kähkönen
Valtuuston 2. varapuheenjohtaja

VALTUUSTORYHMIEN PUHEENJOHTAJAT

Martti Kähkönen, Suomen Keskusta

Kari Puodinketo, Suomen Sosialidemokraattinen
puolue

Juha Pitkänen, Vasemmistoliitto

Heimo Räsänen, Kansallinen Kokoomus

Auvo Hirvonen, Perussuomalaiset